

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem Sancti Thomæ Tomvs ...

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Probabilior sententia. c. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

Genes. ad literam cap. 3. 2. cuius verba retulimus dispo-
 preced. cap. 2. & eodem libro. cap. 3. 3. in principio, vbi ait
 Sed si omnia mens simul angelica potest, & que sigillatim per
 ordinem connexarum causarum sermo distinguit. &c. Pos-
 teriorem vero partem suæ sententiæ ideo probat,
 quia liberum est Angelo, vti hac vetilla pecie,
 & principio intelligendi, ad eliciendam intel-
 lectionem: nec vlla ratio afferri potest, ob quam
 dicamus necessarium esse Angelo, per omnes
 species simul operari: non enim minus in pote-
 state Angeli, sed multo magis, quam in hominis
 potestate est, vti habitibus, & speciebus, cum vo-
 luerit: homini autem liberum est à consideratione
 cuiuscunque rei cessare: quod si interdum non
 potest, ideo est, quia phantasia non ita paret nutui
 voluntatis, vt despouice & sine repugnantia o-
 bediat, at vero intellectus nisi à phantasia mouere-
 tur, absque vlla omnino resistentia voluntati o-
 bediret: liberum igitur est Angelo cum voluerit
 à cogitatione, & consideratione cuiuscunque ob-
 iecti cessare.

Tertia sententia sit Ferrarii. 2. contra gentes cap.
 101. §. Circa illud. vbi duo docet, Alterum est, ea
 qua cognoscuntur ab Angelo per eadem speciem,
 posse simul ab Angelo cognosci vna & eadem cog-
 itatione; alterum est, ex ijs etiam qua per ean-
 dem speciem cognosci possunt, posse quidem v-
 num sine alio ab Angelo considerari. Quam sen-
 tentiam videtur tradidisse San. Thomas & Caietanus
 in hoc articulo, & Capreolus in 2. distinctione 3. quæst. 2.
 art. 1. conclus. 9. cum asserunt, posse quidem ab An-
 gelo cognosci plura simul per modum vnius: cog-
 nosci autem per modum vnius nihil aliud esse,
 quam cognosci per vnâ speciem, nullus tamen
 eorum definit, vtrum omnia, quorum varias spe-
 cies Angelus habet, simul ab eo cognosci possunt,
 an non. Prior pars huius sententiæ probari po-
 test: quoniam si vna species impressa est principiū
 cognoscendi varia obiecta, ipsaque representat
 in actu primo, non videtur difficile Angelo, vti
 eadem specie ad intelligendum simul omnia,
 qua per illam speciem in actu primo represen-
 tantur. Posteriolem vero partem sic ostendit Fer-
 rariensis: primum quia nos per speciem, quam
 habemus de homine, non semper consideramus
 omnia, qua de homine cogitare possumus, sed in-
 terdum quadam tantum cogitamus, alia vero o-
 mittimus: ergo & Angelus per speciem eandem
 poterit considerare aliquid in ea representatum
 in actu primo, & aliquid non considerare: quod
 nihil aliud est, quam vti illa specie ad exprimen-
 dam cognitionem vnius rei, & non alterius. Dein-
 de sic probatur, quia sicut noster intellectus vti
 potest eodem habitu scientiæ ad considerandam
 vnâ conclusionem, & non aliam eiusdem scien-
 tiæ, cur non poterit Angelus eadem specie vti ad
 considerandam vnâ rem, & non aliam? Et vide-
 tur fuisse sententia S. Thomæ q. 8. de veritate art.
 12. ad 2. & vlt. vbi concedit, Angelum cognoscere
 species intelligibiles in intellectu nostro, non ta-
 men quid per illa speciem, aut aliam intellectus
 consideret: quia potest varia per eandem speciem
 considerare: eadem autem videtur ratio de intel-
 lectu Angelico.

Quarta sententia sit recentiorum Theologo-
 rum, qui cum Ferrariensi in precedenti conue-
 niunt. Addunt tamen, posse Angelum per ean-
 dem speciem impressam non tantum successe

omnia illa, quorum est species illa, intelligere di-
 uersis expressis & cognitioibus, nec
 solum per eandem speciem posse omnia illa cog-
 noscere vno expello conceptu, & cognitione,
 verum etiam varijs & diuersis expressis concepti-
 bus, pro varietate obiectorum, & rerum, quantum
 est illa species, simul cognoscere: an vero omnia,
 quorum habet Angelus species impressas, posse
 simul cogitare, non docent. Porro autem posse
 Angelum per eandem speciem simul exprimeret
 varios conceptus variarum rerum, quantum est illa
 species impressa, ea sola ratione existimant, quia
 non repugnat, in eadem facultate intelligere, aut
 sententiæ varias cognitiones simul esse solo nu-
 mero differentes, sicut nec duo accidentia solo
 numero differentia in eodem subiecto.

CAPVT III.

Probabilior sententia.

MEa vero sententia in tribus posita est: Pri-
 mum est, non satis probari, Angelum posse
 considerare omnia, quorum habet species,
 quam partem affirmo contra Gregorium, quem
 etiam impugnat Maior in 2. dist. 2. quæst. 8. cum
 etiam quot possit Angelus cogitare simul, con-
 trarie nobis non potest, sicut neque conlat, quot pos-
 sint ab Angelo simul considerari per modum v-
 nius. Hæc vero pars ex eo solum probatur, quia
 quamuis ratio Gregorij probet, nihil repugnare
 ex parte intellectus recipientis, esse in eo simul tot
 intellectiones diuersarum, & pluriarum rerum,
 tamen non probat, id non repugnare ex parte vir-
 tutis intellectus elicientis & experimentis intel-
 lectionem. Quare, si à solo Deo possent tot
 intellectiones Angelo infundi sine ipsius virtute,
 efficacitate, non repugnaret, per illas omnia simul
 intelligere. Ceterum cum probabilior opinio
 ferat, intellectionem non posse omnino ab ex-
 trinseco intellectu infundi, sed necessario debere
 ab efficacia ipsius provenire, nec probatur pos-
 sit, tantam esse virtutem intellectus creati, vt
 circa hæc omnia creata simul operari queat: cer-
 tum est, nec vlla ratione probabiliter ostendi potest,
 posse Angelum hæc omnia creata simul intelli-
 gere: cum enim efficacitas intellectus Angelici finita
 sit, necessario debet habere terminum, ac proinde
 tot poterit intellectiones simul producere, vt plu-
 res non possit. Vtrum vero hæc sint quatuor, an
 quinque aut plures, nulla ratione defini potest.
 Quare sine fundamento quis affirmabit, posse An-
 gelum simul omnia creata intelligere, quorum ha-
 bet species in actu primo: sine fundamento quo-
 que quis asseret, Angelum habere omnium rerum
 vnâ solum speciem impressam, & per eam posse
 omnia creata obiecta simul considerare.

Respondet tamen Gregorius, ideo Angelum
 posse simul intelligere omnia, quorum habet spe-
 cies intelligibiles impressas, quia non est maioris
 virtutis intelligere vnâ, quam plures: cum igitur
 possit intelligere vnâ, poterit plures, nec ideo
 iam omnes simul considerare. Porro autem non
 esse maioris efficacitatis intelligere rem vnâ cum
 vnâ specie, quam plures cum pluribus speciebus,
 probat Gregorius hac ratione: quia quibus ma-
 ioris virtutis sit, producere maiorem effectum: si-
 cut sustinere maius pondus maiorem virtutem in-
 agente postulat, quam sustinere minus: tamen

*Ea que cog-
noscentur per
eamdem spe-
ciem posse si-
mul ab An-
gelo cognosci
vno actu.*

*S. Thom.
Caiet.
Capreol.*

*Probat
hoc opinio.*

S. Thom.

*Recentiorum
placitum.*

hoc solum intelligitur de causa, quam appellant totalem, quae sola producit effectum, nam si de causa, ut vocant, partiali loquamur, non est maioris efficacitatis, producere maiorem cum alia partiali causa, quem sine illa producere non posset, quemadmodum non est maioris efficacitatis sustinere pondus, ut octo cum alia causa partiali adiuvante, ut quatuor, quam sustinere quatuor sine illa: sic igitur non est maioris virtutis intellectus producere plures intellectiones cum pluribus partialibus causis, nempe speciebus, quam producere pauciores per seipsum, aut cum paucioribus causis partialibus, & speciebus.

Dei. 11.

Verum haec solutio nihil habet momenti. Primum quidem quia licet in causis partialibus, quas vocant non subordinatas, quibus sigillatim responderet mensura aliqua ponderis, aut intensiois in effectu, qualis est causa sustinens, aut deferens lapidem, concedamus hoc, ut aliqua causa possit duplo maiorem effectum cum alia adiuvante, quam posset ipsa sola: tamen ob id concedere non debemus, causas partiales subordinatas posse plura, atque plura sine termino simul operari cum alijs causis partialibus, alioquin & infinita simul operari possent, si ab infinitis causis partialibus adiuvarentur. Quod si terminus aliquis praefigi debet, ut possit causa partialis huiusmodi operari simul cum alijs, & non cum pluribus: nulla erit ratio, qua probeant, posse angelicum intellectum cum omnibus speciebus, quas habet simul operari: vocat autem Schola partialem causam subordinatam eam, quae simul cum alia ad effectum ita conducitur, ut non respondeat ei gradus aliquis intensiois, aut ponderis in effectu, sed ratio aliqua communis aut peculiaris, quae simul cum alia constituit effectum: veluti dicere consuevimus, intellectui respondere in intellectu rationem cognitionis & intellectiois: rationem autem talis, quae nimirum est circatale obiectum, respondere speciei, quae constituitur intellectus in actu primo, ut integrum principium huius intellectiois; ut supra disp. 43. cap. 4. ostensum est. Quamvis igitur dicamus, causam partialem priori illo modo, cui responderet in effectu gradus intensiois, aut ponderis, posse maius quid operari cum alia causa partiali, quam ipsam solam: tamen non sequitur, causam partialem posteriori modo, quae vocamus subordinatam, non habere determinatam virtutem, ut simul cum una, vel pluribus causis partialibus, & subordinatis operetur: sed necessario dicendum est, esse virtutis determinatam, ut possit cum tot causis partialibus subordinatis operari, non autem pluribus: & hoc praesertim in intellectu verum est: quia species intelligibiles, ita adiuvant intellectum sicut causae partiales ei subordinatae, ut ab eo virtutem accipiant & fecerunt eam concurrenti cum illo per modum instrumenti constituti: cumque intellectus finita efficacitatis & virtutis sit, communicare non poterit pluribus speciebus hanc vim sine termino: si autem terminus ei praefigendus est, nulla est ratio ut dicamus, simul posse cum omnibus speciebus operari.

12. Alia ratio contra Greg.

Deinde si argumentum Gregorij vim aliquam haberet, probaret etiam, sensum internum simul operari posse cum omnibus speciebus, quas ex rebus antea sensatis accepit, quod est absurdum. Sed respondet Gregor. ideo sensum internum cum omnibus speciebus operari non posse, quia fati-

gatur, cum tamen, nisi fatigatio impediret, alioquin non minus posset simul omnia cogitare, quam intellectus angelicus. De nostro vero intellectu idem dicere debet, quod de sensu interno, alia tamen ratione: nam quamvis intellectus noster secundum se lassari nequeat, quia tamen indiget operatione phantasiae & sensus interni, ut operetur, & haec facultas sensus in operatione fatigari solet, ideo non poterit omnibus speciebus, quas habet simul uti. Hoc tamen responsum Gregorij facile refelli potest, nam licet lassitudo facultatem sentientium in causa sit, ut potentia non possit multum durare in operatione, nec ad eam rem attendere, tamen hoc non impedit, quo minus in principio, quando sensus non est fatigatus, non possit ad omnia simul attendere, quorum species habet, & omnia simul cogitare, si alioquin eius virtus ad operandum limitata non est, & exemplum, quod vult esse Gregorius, in ipsum oprime retorqueri potest. Nam sicut virtus, quae potest sustinere pondus, ut octo cum alia causa partiali adiuvante ut quatuor, potest initio, antequam vires eius fatigentur illud pondus sustinere, deinde, cum fatigatur, non potest, eodem modo & facultas sentiens, si ex se limitata non est, omnia, quorum habet species, poterit in principio simul cogitare quamvis in eorum consideratione propter lassitudinem non possit diu perseverare.

13.

Postremo exemplum, quod adducit Gregorius nihil probat, imo contra ipsum efficaciter eo uti possumus, nam agens quod operari potest cum alio agente partiali maius aliquid operari, quam per seipsum, ita limitata virtutis est, ut non possit cum multis alijs agentibus partialibus coniunctum operari. Qui enim potest portare per se pondus ut quatuor, & ita cum alio pondus, ut octo, non poterit simul cum duobus aequalibus deferre pondus, ut decem sex; quia virtus eius, cum finita sit, non potest pluribus agentibus partialibus communicari, & ita soluta manet ratio Gregorij.

Exemplum Greg. cur. ipsum retorquetur.

Secunda pars nostrae sententiae est, posse Angelum ea omnia simul cogitare, quorum habet vnam speciem impressam (ut vocant) in actu primo, nihil enim obstat videretur, quo minus per illam speciem eliciat intellectus actum adaequatum complectens, & actu representans simul quaecumque per modum habitus erant in illa specie, alioquin si nunquam omnia illa simul intelligere posset, frustra data esset illi a Deo, aut a natura ipsa vnica species pro pluribus obiectis. Hoc autem ego intelligerem tantum de obiectis, quae natura specifica differunt, ut si per eandem speciem intelligibilem impressam plura huiusmodi representantur in actu primo intellectus angelicus per illam exprimere possit conceptum formalem, & speciem expressam, quam dicunt in actu secundo, per quam actu cognoscat omnia obiecta illa simul, at vero cum per eandem speciem impressam naturae specificae cognoscat Angelus singulae & individua omnia illius naturae, & cognoscere posset infinita successu temporis, si in infinitum multiplicanda essent, difficile videretur, Angelum posse per illam speciem actu simul considerare omnia individua illius naturae, praesertim cum Angelus recte cognoscat propria virtute omnia individua futura ex causis naturalibus absque ullo intervenitu liberi arbitrij, ut notavi disp. 107. c. 2. si autem posset per eandem speciem naturae specificae cognoscere simul

simul

simul omnia singularia illius natura, posset etiam cognoscere simul omnia futura individua & præterita, & præsentia, quæ sunt in magna multitudi- ne, quod videtur difficile. imo vero, etiamsi causa duraturæ essent in perpetuum, infinita illarum individua posset Angelus simul cognoscere, quod est magis incredibile.

Augustini locum exponitur.

Augustinus vero locis citatis pro sententia Gregorij hanc solum voluit differentiam constituere inter angelicum intellectum, & nostrum, quod nos decursu, & mora tēporis intelligimus, quia difficultate corporis aggrauati prius ea, quæ facta sunt, per sensus corporis percipimus, & inde eorum notitiam mens nostra pro modulo suo capit: deinde quærit eorum causas, si aliquo modo possit eas inuenire: Angelus vero simul, quæ voluerit, intelligit: non quia, si velit, omnes res mundi simul valeat considerare, sed quia ea, quæ potest simul considerare, sine mora & discursu considerat, cum tamen homo ea non nisi discursu cognoscat. Hanc differentiam assignare voluit B. August. 4. de Genes. ad lit. cap. 3. 2. cap. tamen 33. videtur concedere, omnia creata fuisse simul in Angeli cognitione matutina, & vespertina, sicut ipse quoque existimat, in principio mundi omnia simul facta esse, quod quidem si aliqua ratione concedi posset de vespertina cognitione, quæ res creatæ cognoscatur secundum proprias naturas, vt notauit disputatio 5. 1. capite 3. non videtur intelligi de singulis indiuiduis, sed solum de naturis ipsis, quoad aliqua indiuidua, verum neque certum esse potest, nec mirum est, doctissimum virum in hac re non tam recte philosophatum fuisse, quando contra communem sententiam, & Scripturæ sensum existimauit, omnia simul à Deo condita fuisse, & sola intellectione Angeli dies illos Genes. distinxit. Et ita responsum est ad rationes Gregorij.

16

Angelus potest, ex ijs quæ in eam speciem repræsentantur, unum sibi alio concipere.

Tertia pars nostræ sententiæ est, in Angeli potestate esse, considerare vnum sine alio, si velit ex ijs, quæ in eadem specie repræsentantur. Hoc autem intelligo, postquam intellectus Angeli naturali aliqua cognitione alicuius obiecti excitatus est: siquidem habitibus & speciebus nos etiam vitimur, vt volumus. Ceterum per eandem speciem intelligibilem repræsentantem plura per modum plurium, elicere non potest angelicus intellectus, etiamsi velit, plures cognitiones simul, sed si velit plura acta considerare ex ijs, quæ illa species impressa habitu repræsentat, debet eadem expressa notitia intelligere. Itaque per illam speciem non potest duplex notitia simul, sed vna tantum exprimi: vnitatis enim intellectiois ex vnitatis principij debet desumi. Si enim Angelus velit vti specie intelligibili secundum totam latitudinem obiectorum, quæ repræsentat in actu primo, non potest non exprimere aliam communem speciem, quæ omnia ista in actu secundo repræsentet.

17

CAPVT IV.

Dissoluitur argumentum primæ opinionis.

EX rationibus omnium opinionum, quæ supra allatae sunt, superest ea, quam pro opinione Durandi cap. 1. adduximus ad probandum Angelum non tantum posse simul omnia cognoscere, quorum habet species verum etiam in eorum consideratione semper versari: quia si ab alicuius

obiecti cogitatione cessaret, non esset quædam illius considerationem iterum reduceretur. Hoc autem argumentum dissoluere contendit Gregorius loco superius allegato, eo quod contra eius sententiam præsertim pugnat. Respondet igitur in ea quaestione ad argumentum oppositum contra secundam conclusionem, non solum cognitionem naturalium, quæ subito contingit, non esse aliqua voluntate præcedente, verum etiam posse esse liberam cognitionem & considerationem abique eo, quod a voluntate libera præcedente imperetur. Quare inquit, posse Angelum se libere applicare ad considerandum hoc potius, quam illud, postquam ab eorum consideratione colligit, etiamsi nulla voluntas libera præcedat, quæ velit Angelus hoc, potius quam illud cognoscere hoc, hoc autem probat hac ratione, quia cum aliquis perseverat libere in aliqua cogitatione, quæ libere potest quouis momento cessare, non dicitur in ea perseverare libere, quia habet expressam voluntatem in ea perseverandi: siquidem non habet semper notitiam reflexam, qua consideret, se cogitare, & bonum esse in ea consideratione permanere: si enim haberet notitiam reflexam, vel ante illam esset elicitata voluntas, vel non esset: si non esset, iam daretur notitia reflexa libera abique eo, quod præcederet voluntas cogitandi: quod contra dicit Gregorius si autem præcederet, antequam deberet esse alia notitia reflexa, & sic in infinitum datur igitur libera cogitatio, in qua Angelus de homo libere perseveret, & tamen sine voluntate perseverandi in ea: eodem igitur modo poterit Angelus libere se reducere ad primam cognitionem aliquam, etiamsi non habuerit prius voluntatem seipsum ad eam reducendi.

Hæc tamen solutio non probatur. Ceterum in cap. 2. dist. 3. quaest. 2. art. 3. ad argumentum Greg. 2. hoc contra 9. conclusionem in solut. 5. docet quod, hoc modo non satisfieri argumento superius à nobis facto pro sententia Durandi: probat autem ex Henrico quodlibet. 1. quaest. 12. & quodlibet. 9. q. 5. an actum voluntatis actum præcedere semper aliquem actum intellectus: id quod nec Greg. nec alij alij negat: solum enim contendit Greg. defendere actum intellectus liberum esse, etiam si non imperetur, aut pendeat ab aliquo acta voluntatis expresso, ex eo solum quod homo, aut Angelus potest ab eo cessare, vt liberetur. Nilominus mihi non probatur sententia & solutio Gregorij, eo quod non est eadem ratio, vt actus intellectus libere incipiat, & vt libere continueatur. Nam vt libere incipiat, arbitror necessarium esse actum voluntatis expressum: vt autem libere continueatur, non videtur necessaria expressa voluntas in eo permanendi: sed satis est, si intellectus attendat, se in ea cogitatione manere, etiamsi voluntas non habeat positum actum continueandi. Potest autem intellectus attendere, se in tali cogitatione versari, aut per actum reflexum, aut foris: illis aliquando ipsam cogitationem directam, quæ per se sit manifesta ipsi cogitanti: cogitatio vero reflexa, qua considerat intellectus, se in tali cogitatione versari, non est libera præcedente a priori voluntate, quam debebat præcedere aliqua cognitio, sic enim esset procellus in infinitum: sed est naturalis, quæ naturaliter oritur ex ipsa directa cogitatione, in qua intellectus est. Vt igitur cogitatio aliqua continueatur libere, oportet